

LIDERI HRVATSKE
KULTURNE POLITIKE
1990. - 2020.

JADRAN ANTOLOVIĆ

HADRIAN
& PARTNERI

Zagreb 2021.

Nakladnici

HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV
HADRIAN & PARTNERI d.o.o.

Za nakladnike

dr. sc. Dinko Čutura
Stella Antolović, univ. spec. oec.

Urednici

dr. sc. Dinko Čutura
dr. sc. Jadran Antolović

Recenzenti

dr. sc. Jadranka Dujic Frlan
dr. sc. Stjepan Čosić
dr. sc. Zoran Pičuljan

Lektura i redaktura

MediaGoods

Grafička priprema

Damir Pildek

Tisak

Printera Grupa d.o.o.

Naklada

500 primjeraka

ISBN 978-953-7659-86-8

ISBN 978-953-7984-01-4

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem

Mojim pokojnim roditeljima, sestri, supruzi Pavici i kćeri Stelli kao zahvala
za sve što su činili i što još čine za mene.

Jadran

SADRŽAJ

Uvodna riječ	11
Akademik Vlatko Pavletić	23
Vesna Girardi-Jurkić	63
Zlatko Vitez	119
Božo Biškupić	139
Antun Vujić	185
Božo Biškupić	225
Jasen Mesić	299
Andrea Zlatar Violić	317
Berislav Šipuš	345
Zlatko Hasanbegović	359
Nina Obuljen Koržinek	377
Statistika kulture	419
O autoru	438
Literatura	441

PROSLOV

Kultura je ključna sastavnica čovjekova identiteta i onaj koji drži kako kultura nije važna neka proba zamisliti život bez identiteta.

Još 2008. godine kada sam se, na kraju mandata, spremio zamijeniti posao državnog tajnika u Ministarstvu kulture profesorskim poslom na Veleučilištu Adam Baltazar Krčelić u Zaprešiću, rodila se ideja o izradi sadržajno vrlo slične publikacije. Glavni poticaj za to bila je želja za uspostavom sistematiziranog pregleda svega učinjenog u području kulture i to počevši od Ustavne odluke o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske. Ona je donesena 25. lipnja 1991. od strane Sabora i predstavlja ustavnopravni temelj samostalnosti i nezavisnosti hrvatske države. Međutim, moju želju nije pratila ustrajnost iako sam nastavlja prikupljati materijal za realizaciju ideje. U tim prikupljanjima zasigurno najsloženiji dio posla bila je obrada tiskovina u kojima su objavljeni članci i razgovori s dužnosnicima nadležnima za resor kulture. Za razdoblje od 1990. – 2007. godine želim se zahvaliti Željku Hodonju koji je s tadašnjim studentima Filozofskog fakulteta, Odsjeka za informacijske znanosti u Zagrebu, u okviru stručne prakse izradio bazu podataka “Hrvatski ministri kulture”, a koja je sadržavala sve natpise objavljene u tiskanim medijima. Studenti angažirani na tom poslu bili su: Kristina Nikolić, Brankica Semenić, Anamaria Zorić, Petra Brezović, Ivan Majer, Nenad Bukvić, Krešo Urek i Danijela Miklec. Za razdoblje od 2008. – 2020. godine zahvaljujem tvrtki Presscut d.o.o. koja mi je dala na raspolaganje njihovu bazu podataka o natpisima koji su pratili ministre i ministrice kulture. Sve ostalo ovisilo je o strpljivosti i upornosti u prikupljanju i obradi podataka. Izvori podataka su najvećim dijelom Narodne novine i službena izvješća tijela državne uprave.

Odlaskom u mirovinu stvorila se potreba da sagledam sve poslove koje sam započeo, ali nisam uspio završiti. I tako su “ministri” ponovno došli u prvi plan. Naravno, to nije jedini posao koji nisam završio, međutim, kako se radi o razdoblju od trideset godina tijekom kojih je deset osoba obnašalo dužnost ministra kulture, izazov je bio još veći. Bio je veći i jer me je odmak od ministarstva oslobodio opasnosti od subjektivnog pristupa. Upravo zato napisao sam samo uvodne tekstove u kojima dajem metodologiju prikaza podataka, a čitatelju ili korisniku informacija iz ove publikacije prepuštam ocjene i sudove.

Posebno se želim zahvaliti svojim recenzentima, koji su mi bili sugovornici tijekom pripreme cijelog materijala i čije savjete sam rado uvažio cijeneći njihovu ekspertizu u određenim područjima: povjesničaru dr. sc. Stjepanu Čosiću, politologinji dr. sc. Jadranki Dujić Frlan i pravniku dr. sc. Zoranu Pičuljanu.

Autor

UVODNA RIJEČ

Dana 30. svibnja 2020. obilježili smo trideset godina od dana konstituiranja prvog demokratski izabranog višestranačkog Sabora, dakle trideset godina parlamentarne demokracije. U 2021. godini obilježiti ćemo trideset godina kako je Republika Hrvatska suverena i samostalna država. Oba obilježavanja dobar su poticaj za analizu dosad učinjenog.

U tih proteklih trideset godina državu je vodilo četrnaest Vlada, a upravo dok pripremamo ovaj materijal provedeni su parlamentarni izbori za novi saziv Hrvatskog sabora i formirana je petnaesta Vlada Republike Hrvatske. I ova okolnost dodatna je motivacija, jer će analiza obuhvatiti svih četrnaest mandata kao zaokružene cjeline, bez obzira na dužinu realno ostvarenog mandata.

Promatrano tridestogodišnje razdoblje podijelili smo na razdoblja:

- **Od 30. svibnja 1990. do 1991. godine**

Dana 30. svibnja 1990. konstituiran je višestranački Sabor tada još Socijalističke Republike Hrvatske, izabran prvi put u povijesti demokratskom voljom njezinih građana. Isti dan formirano je Izvršno vijeće Sabora Socijalističke Republike Hrvatske i njegov predsjednik bio je Stjepan Mesić. Kako je na izborima pobijedila Hrvatska demokratska zajednica ona je (30. svibnja 1990. – 24. kolovoza 1990.) započela društveno-političku reformu tadašnjeg socijalističkog sustava. U okviru ove reforme, 25. srpnja 1990. usvojeni su amandmani na Ustav SR Hrvatske, kojima se iz naziva Socijalističke Republike Hrvatske, briše riječ „socijalistička“. U okviru ove ustavne promjene, Izvršnom vijeću je promijenjen naziv u Vlada Republike Hrvatske.

- **Od 1991. do 1995. godine**

Razdoblje Domovinskog rata, koje je započelo srbočetničkom agresijom na Republiku Hrvatsku te stoga nosi obilježja obrambenooslobodilačkog rata. Početak Domovinskog rata zatekao je Vladu Republike Hrvatske kojoj predsjedava Josip Manolić, da bi vrlo brzo u srpnju 1991. bila formirana Vlada nacionalnog jedinstva (17. srpnja 1991. – 12. kolovoza 1992.) pod vodstvom Franje Gregurića. Ta je vlada u ratnim uvjetima formirana od predstavnika svih parlamentarnih stranaka i stručnjaka. Vlada nacionalnog jedinstva organizirala je obranu, skrivila za prognanike, uspostavila monetarnu samostalnost i izborila se za međunarodno priznanje Republike Hrvatske. Do završetka Domovinskog rata izmijenila su se još dva saziva Vlade predvođene Hrvojem Šarinićem (12. kolovoza 1992. – 3. travnja 1993.), a potom Nikicom Valentićem (3. travnja 1993. – 7. studenog 1995).

- **Od 1995. do 2005. godine**

Nastupa poslijeratno razdoblje u kojem se prioritetno obnavlja ratom razorena zemlja koja se politički teži integrirati u Europsku uniju i NATO. Ovu težnju započinje ostvarivati šesti saziv Vlade Republike Hrvatske pod predsjedanjem Zlatka Mateše (7. studenog 1995. –

27. siječnja 2000.) usuglašavanjem Pakta o stabilnosti koji je za strateški cilj zacrtao približavanje euroatlantskim strukturama. U ovom razdoblju zemlju su vodila još tri saziva Vlade Republike Hrvatske kojoj su predsjedali: Ivica Račan (21. siječnja 2000. – 30. srpnja 2002. – 23. prosinca 2003.) i Ivo Sanader (23. prosinca 2003. – 12. siječnja 2008.). Za mandata devetog saziva Vlade Republike Hrvatske, a pod predsjedanjem Ive Sanadera, 2005. godine započeli su pregovori o punopravnom članstvu u Europskoj uniji što je bitno utjecalo na politički život u zemlji.

• **Od 2005. do 2013. godine**

Razdoblje obilježeno pregovorima Republike Hrvatske za punopravno članstvo u Europskoj uniji. U tom razdoblju započeo je intenzivan proces prihvatanja pravne stečevine Europske unije u pravni poredak Republike Hrvatske, kako bi se ostvarili uvjeti za punopravno članstvo. Ovaj period započeo je sredinom devetog saziva te se nastavio kroz deseti saziv Vlade pod predsjedanjem Ive Sanadera (12. siječnja 2008. – 1. srpnja 2009), jedanaesti saziv podpredsjedanjem Jadranke Kosor (1. srpnja 2009. – 23. prosinca 2011.), pa do dvanaestog saziva Vlade Republike Hrvatske pod predsjedanjem Zorana Milanovića (23. prosinca 2011. – 22. siječnja 2016.). Tijekom tog je saziva Republika Hrvatska 1. srpnja 2013. postala punopravna članica Europske unije.

• **Od 1. srpnja 2013. do 2020. godine.**

Punopravno članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji donijelo je bitne promjene u gotovo svim područjima života. Gospodarsko povezivanje sa zemljama članicama Europske unije otvorilo je brojne nove mogućnosti razvoja i suradnje. Upravo te promjene i nove mogućnosti razlog su da ovo razdoblje posebno sagledamo. U ovom su razdoblju Vladu predvodili Zoran Milanović, Tihomir Orešković (23. siječnja 2016. – 19. listopada 2016.) te, u četrnaestom sazivu Vlade Republike Hrvatske, Andrej Plenković (19. listopada 2016. – 23. srpnja 2020.).

Kako ćemo se u nastavku fokusirati na ministre nadležne za kulturu, i to kroz prvih četrnaest saziva Vlade Republike Hrvatske, moći ćemo sagledati njihovu leadersku ulogu u odnosu na razdoblje u kojem su obnašali dužnost ministra. U promatranom razdoblju na poziciji ministra nadležnog za kulturu promijenilo se deset osoba.

Deset čelnika, od kojih su tri bile žene s čime se, izuzev prosvjete, teško može pohvaliti neki drugi državni resor.

U promatranom razdoblju tijelo nadležno za kulturu bilo je:

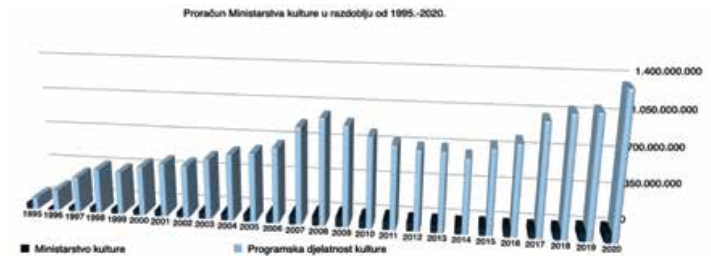
Republički komitet za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu	30.5.1990. – 25.7.1990.
Ministarstvo prosvjete i kulture	25.7.1990. – 7.10.1991.
Ministarstvo prosvjete, kulture i športa	7.10.1991. – 11.9.1992.
Ministarstvo kulture i prosvjete	11.9.1992. – 18.10.1994.
Ministarstvo kulture	18.10.1994. – 23.7.2020.
Ministarstvo kulture i medija	23.7.2020. -

Saziv	Predsjednik Vlade RH	Ministar nadležan za kulturu	Mandat
1.	Stjepan Mešić 30.5.1990. – 24.8.1990. (Izvršno vijeće Sabora)	Akademik Vlatko Pavlečić, predsjednik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu – ministar prosvjete, kulture, fizičke i tehničke kulture	30.5.1990. – 8.10.1990.
2.	Josip Manolić 24.8.1990. – 17.7.1991.	Akademik Vlatko Pavlečić, ministar prosvjete i kulture	8.10.1990. – 7.10.1991.
3.	Franjo Gregurić. 17.7.1991. – 12.8.1992.	Akademik Vlatko Pavlečić, ministar prosvjete, kulture i športa Vesna Girardi-Jurkić, ministrica prosvjete, kulture i športa	8.10.1991. – 15.4.1992. 15.4.1992. – 12.8.1992.
4.	Hrvoje Šarinić. 12.8.1992. – 3.4.1993.	Vesna Girardi-Jurkić, ministrica prosvjete, kulture i športa	12.8.1992. – 3.4.1993.
5.	Nikica Valentić 3.4.1993. – 7.11.1995.	Vesna Girardi-Jurkić, ministrica kulture i prosvjete Zlatko Vitez, ministar kulture	3.4.1993. – 18.10.1994. 18.10.1994. – 7.11.1995.
6.	Zlatko Mateša 7.11.1995. – 27.1.2000.	Božo Biškupić, ministar kulture	7.11.1995. – 27.1.2000.
7.	Ivica Račan 27.1.2000. – 30.7.2002.	Antun Vujić, ministar kulture	27.1.2000. – 30.7.2002.
8.	Ivica Račan 30.7.2002. – 23.12.2003.	Antun Vujić, ministar kulture	30.7.2002. – 23.12.2003.
9.	Ivo Sanader 23.12.2003. – 12.1.2008.	Božo Biškupić, ministar kulture	23.12.2003. – 12.1.2008.
10.	Ivo Sanader 12.1.2008. – 6.7.2009.	Božo Biškupić, ministar kulture	12.1.2008. – 6.7.2009.
11.	Jadranka Kosor 1.7.2009. – 23.12.2011.	Božo Biškupić, ministar kulture Jasen Mešić, ministar kulture.	6.7.2009. – 29.12.2010. 29.12.2010. – 23.12.2011.
12.	Zoran Milanović 23.12.2011. – 22.1.2016.	Andrea Zlatar Violić, ministrica kulture Berislav Šipuš, ministar kulture	23.12.2011. – 25.3.2015. 24.4.2015. 22.1.2016.
13.	Tihomir Orešković 23.1.2016. – 19.10.2016.	Zlatko Hasanbegović, ministar kulture	23.1.2016. – 19.10.2016.
14.	Andrej Plenković 19.10.2016. – 23.07.2020.	Nina Obuljen Koržinek, ministrica kulture	19.10.2016. – 23.7.2020.
15.	Andrej Plenković 23.07.2020. -	Nina Obuljen Koržinek, ministrica kulture i medija	23.7.2020. -

METODOLOGIJA

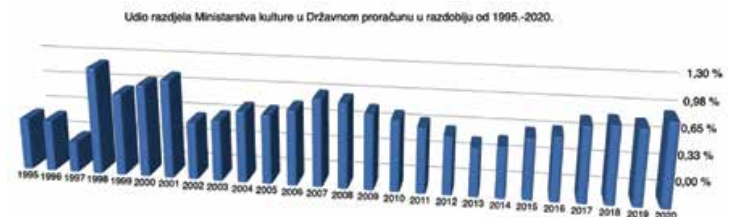
Svaku ministricu, odnosno ministra nadležnog za kulturu predstaviti ćemo kroz prikaz:

- Osobnog profila u kojem će se na enciklopedijski način, dakle sažeto, dati prikaz najvažnijih informacija iz njegova, odnosno njezina životopisa.
- Mandata koje je obnašao svaki imenovani ministar ili ministrica. Ministar je član Vlade i to ga obvezuje na provedbu programa kojeg u pravilu predsjednik Vlade predstavlja Saboru prigodom potvrđivanja mandata. Takav program, ili samo smjernice, navodimo kao prvu odrednicu Vladina mandata. Za sazive Vlade Republike Hrvatske u vrijeme Domovinskog rata dajemo cjelovito predstavljen Vladin program ili smjernice kako bi se stekao jasniji uvid u okolnosti u kojima je kreirana kulturna politika. Za ostale mandate, u pravilu, dajemo prikaz onog dijela programa ili smjernica Vlade koji se odnosi na kulturu.
- Kako je uobičajeno da se pri potvrđivanju Vlade Republike Hrvatske u Saboru donosi

i Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave, kojim se utvrđuje nadležnost pojedinog tijela, kod svakog mandata navodimo i odredbu ili odredbe kojima se uređuje ministarstvo nadležno za kulturu.

- Ministar formira svoj kabinet. Kabinet u pravilu čine osobe koje obnašaju dužnost: zamjenika ministra (u jednom razdoblju državnog tajnika), pomoćnika ministra (u jednom razdoblju ravnatelja uprave), te tajnika ministarstva. Stoga za svaki mandat navodimo osobe koje su prema svom položaju bili članovi kabineta, dok su članovi kabineta mogle biti i druge osobe sukladno odluci ministra.
- Od 1995. kada se formira Ministarstvo kulture kao samostalno tijelo državne uprave, dajemo i informaciju o unutarnjem ustroju koje se mijenjalo sukladno potrebama i nadležnosti ministarstva.

- Od 2010. godine, kao rezultat prihvaćanja europskih standarda svako ministarstvo, odnosno tijelo državne uprave započelo je s donošenjem strateških planova u okviru svojih nadležnosti. Zato ćemo, uz ustroj ministarstva dati prikaz misije i vizije te utvrđenih strateških ciljeva. Ovdje valja napomenuti kako u proteklih 30 godina, odnosno od 1990. do danas, Hrvatski sabor nikada nije donio strategiju razvoja ili strateški plan koji se odnosio na resor kulture. Istina, bilo je pokušaja da se takav dokument izradi, ali nikada nije bio donesen od strane Hrvatskog sabora. Upravo ta okolnost govori da strateške planove koje su donosila ministarstva nakon 2010. godine možemo smatrati strategijama mandata, a ne strategijama kojima se kreirala kulturna politika.

- Rezultate svakog pojedinačnog mandata, odnosno djelovanja pojedinog ministra/ministrice, pratit ćemo kroz prikaz najvažnijih aktivnosti, a to su:

- zakonodavna aktivnost za vrijeme mandata,
- aktivnosti Ministarstva u Domovinskom ratu (razdoblje od 1991. – 1995.),
- aktivnosti Ministarstva u pregovorima za punopravno članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji (razdoblje od 2005. do 1. srpnja 2013.),
- učešće proračuna za kulturu u Državnom proračunu i njegovo izvršenje
- važnija postignuća mandata te
- medijska slika ministra/ministrice za vrijeme mandata stvorena kroz tisak.

ZAKONODAVNA AKTIVNOST ZA VRIJEME MANDATA

Zakonodavna aktivnost za vrijeme mandata ministra nadležnog za kulturu prikazana je kroz popis donesenih zakonodavnih akata prikazanih kronološkim redom sukladno dinamici njihova donošenja, odnosno objave u Narodnim novinama. Kod svakog akta prvo je naznačena godina donošenja, zatim u zagradi broj Narodnih novina u kojima je akt objavljen i potom naziv akta.

U okviru zakonodavnih aktivnosti posebno su navedeni nacionalni propisi i međunarodni ugovori iz područja kulture koje je na prijedlog Ministarstva ratificirao Sabor Republike Hrvatske.

Kao treća cjelina u pregledu zakonodavnih aktivnosti, je pregled temeljnih i granski kolektivnih ugovora koji su se primjenjivali na javne službenike i namještenike iz područja kulture, a koji se financiraju iz Državnog proračuna.

AKTIVNOSTI MINISTARSTVA U DOMOVINSKOM RATU

Za vrijeme Domovinskog rata, odnosno u razdoblju od 1991. – 1995. godine, ministarstvo nadležno za kulturu bilo je primorano svoje aktivnosti prilagoditi ratnom stanju i činjenici da je dio zemlje bio okupiran od strane srbočetničkog agresora. Prikaz aktivnosti na spašavanju kulturne baštine, kao i na očuvanju kulturne infrastrukture, dan je sukladno raspoloživoj dokumentaciji i službenim izvještajima pojedinih tijela državne uprave iz tog

razdoblja. Iz te dokumentacije vidljivo je kako su razdoblje Domovinskog rata u resoru kulture obilježila dva događaja koja su se odigrala u Erdutu. Naime, jedna od prvih oznaka prema Haškoj konvenciji postavljena je, po nalogu ministra Pavletića, i na erdutsku kulu samo dan ili dva prije nego li je srbočetnička armada podržana tadašnjom JNA započela osvajanja Hrvatske. Pet ratnih i teških godina kasnije, potpisivanjem Erdutskog sporazuma bio je potvrđen mir i hrvatska pobjeda.

PREGOVORI ZA PUNOPRAVNO ČLANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE U EUROPSKOJ UNIJI

Od početka pregovora pa sve do 1. srpnja 2013., kada je Republika Hrvatska postala punopravna članica Europske unije, dana je kronologija aktivnosti za cjelokupno razdoblje, te poglavlja pregovora u kojima je sudjelovalo Ministarstvo kulture, odnosno njezini dužnosnici i službenici. Prikaz tih aktivnosti dan je sukladno službenim dokumentima tijela Republike Hrvatske i Europske unije.

UČEŠĆE PRORAČUNA ZA KULTURU U DRŽAVNOM PRORAČUNU I NJEGOVO IZVRŠENJE

Upravljanje proračunom ključna je aktivnost za svaki resor, pa tako i za resor kulture. Upravo procesom donošenja Državnog proračuna svake godine za godinu koja slijedi, testira se snaga i prodornost svakog ministra. U tom procesu nije važno samo postići odgovarajući udio financijskih sredstava već i dobiti odgovarajuću raspodjelu sukladno razvojnim potrebama i politici koju ministar, odnosno ministarstvo, želi provoditi.

Za razdoblje Domovinskog rata kada je kultura bila spojena u jedno ministarstvo s obrazovanjem i sportom dali smo samo osnovne proračunske pokazatelje uvažavajući ratne okolnosti. U tom periodu nije bilo moguće provoditi plansku kulturnu politiku, već su sredstva bila podrška aktivnostima za ublažavanje posljedica ratnih zbivanja, posebice kada je riječ o zaštiti i spašavanju kulturne baštine i osiguravanju rada ustanova kulture u ratnim uvjetima.

U proteklom tridesetogodišnjem razdoblju udio sredstava za kulturu u Državnom proračunu rastao je i padao uvažavajući u prvom desetljeću Domovinski rat, pred kraj drugog desetljeća gospodarsku krizu, da bi od 2014. godine započeo postepeni rast.

Međutim, pogledamo li brojke koje svjedoče o proračunu Ministarstva kulture, možemo vidjeti kontinuirani rast sredstava sve do 2007. kada se po prvi puta za kulturu izdvaja više od 1 milijarde kuna. Pad proračunskih sredstava uzrokovan gospodarskom krizom 2008. godine započinje 2009. godine i traje sve do 2014. godine. Tek 2017. godine Ministarstvo kulture ponovno doseže 1 milijardu kuna proračuna i time u narednim godinama potvrđuje kontinuirani trend laganog rasta.

U podacima koje ćemo prikazati unutar svakog mandata, bit će ne samo proračunom osvojen planski sredstva već i iznos realiziranih sredstava, kako za programe u kulturi tako i za rad samog Ministarstva kulture. U prikazu ovih podataka morali smo uvažiti promjene u strukturi Državnog proračuna, kao i promjene unutar razdjela ministarstva nadležnog za kulturu.

RAZVOJ INSTITUCIONALNE INFRASTRUKTURE U KULTURI OD 1996. – 2019.

	Vitez 1996.	Biškupić 1999.	Vujić 2003/04.	Biškupić / Mesić 2010/11.	Zlatar / Šipuš 2014/15.	Obuljen 2018/19.
Arhivi	16	14	15	19	19	19
Profesionalna kazališta	14	16	29	53	98	101
Dječja kazališta	11	11	13	18	29	31
Profesionalni orkestri	6	8	27	23	46	42
Kinematografi	145	141	142	72	78	77
Narodne knjižnice	232	243	256	249	269	277
Muzeji	151	140	134	181	222	162

VAŽNIJA POSTIGNUĆA MANDATA

U razdoblju od proglašenja nezavisnosti pa sve do završetka Domovinskog rata, najveće postignuće bilo je sačuvati ljude i kulturni sustav u događanjima koja se nisu mogla predvidjeti i u kojima je jedino zajedništvo hrvatskog naroda dovelo do pobjede.

Tek od Vlade Republike Hrvatske predvođene premijerom Zlatkom Matešom možemo reći da postoji mogućnost artikuliranja kulturne politike, u čemu su, uz mnoge druge aktere, ministri kulture imali vrlo značajnu ulogu. Iz tog vremena, kao važnija postignuća mandata izdvojili smo one rezultate kojima je ostvaren trajan doprinos hrvatskoj kulturi i baštini, te njezinoj afirmaciji u svijetu.

MEDIJSKA SLIKA MINISTRA/MINISTRICE ZA VRIJEME MANDATA STVORENA KROZ TISAK

Izrada medijske slike koju su za vrijeme svog mandata svojim aktivnostima stvarale ministrice i ministri bio je jedan od složenijih poslova pri izradi ovog materijala. Bilo je nužno pročitati gotovo sve natpise, a osobito intervjue u kojima su ministri na ovaj ili onaj način predstavljali i objašnjavali kulturnu politiku za koju se zalažu i provode. Važnu intonaciju tim natpisima dali su i novinari kao njihovi autori.

Poštujući različitost u trajanju mandata pojedinih ministara odlučili smo se da u pravilu izaberemo jedan tekst po svakoj godini mandata. Od tog pravila samo smo u nekoliko navrata odstupili i to kada nam se to činilo važnim radi stvaranja jasnije slike.

U pravilu smo izbjegavali tekstove koji su bili rezultat press konferencija, a prednost davali personaliziranim razgovorima, gdje su teme otvarali novinari koji su vodili te razgovore.

Argument za takav pristup dali su nam sami novinari koji su pristupali profesionalno i s osjećajem za interes javnosti, otvarali teme koje su u tom trenutku bile aktualne i osli-

kavale kulturnu politiku pojedinog ministra. Tako smo dobili odgovore iz prve ruke, bez posrednika, objašnjenja i pojašnjenja samih ministara o aktivnostima koje provode ili koje planiraju. Naravno, kada danas čitamo te razgovore oni drugačije odzvanjaju, za razliku od čitanja u vrijeme objavljivanja.

DIGITALNI OTISAK

U proteklih trideset godina elektroničke komunikacije, internet kao komunikacijska platforma doživio je naglu ekspanziju. Ako je nekad vrijedila uzrečica “što nije bilo u medijima nije se ni dogodilo”, danas to vrijedi za “mrežu svih mreža”.

Vrlo je vjerojatno da će naredni istraživači slične tematike zasigurno puno više koristiti digitalne otiske u istraživanjima utjecaja pojedinca na društvene tokove i događanja, osobito kada se radi o istraživanjima vezanim za djelovanje političara. Svjesni tih trendova, kao i činjenice da takav pristup u analizi proteklih trideset godina ne bi bio pravedan, ovdje dajemo podatke o zastupljenosti sadržaja na internetu povezanih s osobama koje su obnašale dužnost ministra kulture u promatranom razdoblju.

Rezultati pretraživanja na Internetu 17. 2. 2021.	
Vlatko Pavlečić	34.100
Vesna Girardi-Jurkić	11.000
Zlatko Vitez	148.000
Božo Biškupić	33.100
Antun Vujić	81.000
Jasen Mesić	26.800
Andrea Zlatar Violić	21.800
Berislav Šipuš	35.700
Zlatko Hasanbegović	179.000
Nina Obuljen Koržinek	87.200

Izvor: Državni zavod za statistiku

STATISTIKA KULTURE

Analize i istraživanja bilo koje pojave, pa tako i kulturnih politika koje su poticali nadležni ministri bile bi nepotpune kada bismo izostavili statističke pokazatelje. Upravo zato su, u završnom dijelu ovog rada, dani osnovni statistički pokazatelji o onim djelatnostima u kulturi o kojima Državni zavod za statistiku prikuplja podatke.

Moramo priznati da je to znatno skromnije statsitičko praćenje nego li je to uobičajeno po europskim statističkim standardima. Ali treba vjerovati kako ćemo u skoroj budućnosti i to poboljšati i uspostaviti odgovarajuću metriku koja će ukazati na kvalitetu donesenih i provedenih odluka u sferi kulturne politike.

ČELNICI ILI LIDERI

Ministri nadležni za kulturu čelnici su ministarstva nadležnog za kulturu i oni upravljaju tim resorom. Upravljanje podrazumijeva rad s ljudima i timovima kako bi se postigli zacrtani strateški i organizacijski ciljevi.

Da svaki čelnik nije ujedno i lider složila bi se sigurno većina teoretičara i praktičara menadžmenta, dok bi, vrlo vjerojatno, rasprava što ih sve razlikuje, bila znatno interesantnija i življa. Lideri se razlikuju po tome što su:

- voditelji tima i vješti koordinatori,
- učinkoviti komunikatori,
- inovatori i generatori promjene,
- odlučni i odgovorni u donošenju i provedbi svojih odluka,
- svjesni rizika i spremni na upravljanje rizicima, te
- prakticiraju visoke moralne standarde i imaju visoku razinu empatije.

Sve ostale osobine i vještine, kao što su poštivanje zakona i drugih propisa, stručnost i kompetentnost, trebale bi biti zastupljene i kod čelnika, te smo ih stoga izostavili u gornjem nabranju.

Lider je prvi koji između svih služi drugima. Da biste bili dobar lider, ljudi trebaju znati i osjećati da brinete o njima, da ste im uvijek na usluzi i da znaju da mogu računati na vas.

Lider ima veliku strast vidjeti da se ljudi i okolina oko njih poboljšavaju, postaju kvalitetniji i snažniji od drugih. Ta strast ih pokreće i djeluje kao glavna pokretačka sila. Za razliku od lidera u poduzetništvu, ministre kulture kao lidere trebaju prepoznati ne samo zaposlenici ministarstva, već i umjetnici, stvaratelji i djelatnici u području kulture, a vrlo uspješne ministre – lidere prepoznaju i građani po njihovim rezultatima i odgovornu ponašanju.

Tko je u proteklih trideset godina na položaju ministra nadležnog za kulturu bio lider, a tko samo čelnik ostavljamo da svatko prosudi sagledavajući svakog ministra, odnosno ministricu pojedinačno i njegove, odnosno njezine, rezultate ostvarene tijekom mandata.

MINISTRI O "MINISTARSKOJ FOTELJI"

I možda će tek desetom ministru poslije mene biti lakše, ali svakom sljedećem ministru još nekoliko godina neće biti lako.

Vesna Girardi-Jurkić

Obvezu ministra shvatio sam kao poziv u vojsku, na prvu liniju (kao pravi stari domobran!). Znam koliko me posla i prepreka čeka i malo je vjerojatno da ću svima udovoljiti.

Zlatko Vitez

„Ministar mora snagom argumenata uvjeriti ostale članove Vlade da treba podržati predloženi program. Upravo tu dolazi do izražaja njegovo umijeće koje mora imati podlogu u iskustvu što proizlazi iz njegova ranijeg djelovanja. No, ponavljam da je Hrvatska bila u ratu i da je to vrijeme trebalo prvo misliti na kupnju oružja, obranu i na oslobođenje.

„Javnost očekuje od svakog novog ministra da „kaže svoje“, da se u Ministarstvu profilira neka kulturna politika. Ali kulturna politika nije stvar jednog čovjeka, nije nešto što će izmudrovati kada bude imenovan ministrom!

Božo Biškupić

Najbolje će biti kad se ne bude znalo tko je ministar kulture.

Ja sam u nemogućem položaju jer me sile da glumim Timona Atenjanina i to paralelno, onog iz prvog čina dok je bio altruist i onog iz zadnjeg čina kada je, upravo zbog toga altruizma, postao mizantrop. Može se igrati Timona Atenjanima, ali je jako teško igrati i prvi zadnji čin zajedno.

Antun Vujić

Prema mišljenju kulturne javnosti, do danas je jedan od uspješnih ministra kulture bio pravnik i magistar muzeologije Božo Biškupić, ali ostali bivši ministri, među kojima mi je većina strukovno bliska, pridonijeli su ojačavanju sektora kulture – i arheologinja Vesna Girardi Jurkić, i glumac Zlatko Vitez, i leksikograf Antun Vujić, i povjesničar i arheolog Jasen Mesić. Jedino je „teoretičarka kulture“ uspjela sve demontirati, što je, priznat ćete, također svojevrsno postignuće.

Zlatko Hasanbegović

Uloga je ministra ili ministrica kulture stvarati povoljno okruženje za rad i unapređivati status umjetnika, osiguravati potpore, brinuti se o kulturnoj baštini, poticati međunarodnu suradnju...

Nina Obuljen Koržinek